

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ ТА ФІЛОЛОГІЇ

**ХІІІ Всеукраїнська
науково-практична конференція**

**ЖУРНАЛІСТСЬКА ОСВІТА
В УКРАЇНІ:
СВІТОВІ ПРОФЕСІЙНІ СТАНДАРТИ**

Суми, 11-12 травня 2017 р.

старості не їсти гіркий хліб», «Життя дане кожному по силі і, будь певен, дитині воно тяжке не менше, ніж тобі, а може, й більше, оскільки в неї немає досвіду», «Пам'ятай, для дитини зроблено недостатньо, якщо не зроблено все»; «Люби свою дитину будь-якою – неталановитою, безталанною, дорослою. Спілкуючись із нею – тішся, бо дитина – це свято, яке поки з тобою».

Висновки. У процесі проведення дослідження виявлено 5 перекладних книг, що за формальними показниками відносяться до вузькоспеціалізованих видань із питань дитячої книги. Перекладені вони з англійської (2), польської (1), російської (2) мов. Дослідження підтвердило припущення, що вузькоспеціалізовані книги з питань дитячої психології об'єднані тематично та ідейно. Однак абсолютно різняться сюжетною побудовою, що є закономірним фактом – адже кожен автор підбирає свої події, що становлять основу оповіді, їх організацію, підбирає свої факти тощо. Саме це й формує книгу як цілісний об'єкт.

Список літератури

1. Бикова А. Самостійна дитина, або Як стати «лінивою мамою» / Анна Бикова; переклад з рос. Наталії Шайноги. – Київ : Форс Україна, 2017. – 272 с.
2. Гіппенрейтер Ю. Спілкуватися з дитиною. Як? / Юлія Гіппенрейтер ; ілюстр. Г. О. Карасевої ; пер. з рос. Ю. Г. Попсуєнка ; обкл. Н. Задорожної. – Київ : Національний книжковий проект, 2010. – 240 с.
3. Єфімова М. П. Дизайн дитячої книги України: проектно-художні принципи і засоби: дис. ... кандидата мистецтвознавства : 17.00.07 / Єфімова Марія Петрівна. – Харків, 2015. – 390 с.
4. Корчак Я. «Як любити дитину?» / Януш Корчак ; обкл. Ю. Сорудейкіна ; пер. з польск. О. Замойської. – Харків : «Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. – 208 с.
5. Літературознавчий словник-довідник / [Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін.]. – К. : ВЦ «Академія», 1997. – 752 с.
6. Літкотт-Гаймс Дж. Як виховати дорослого. Зламайте батьківські стереотипи та підготуйте свою дитину до успіху / Джулі Літкотт-Гаймс. – К. : Наш формат, 2016. – 392 с.
7. Чепмен Г. П'ять мов любові до дітей / Гері Чепмен, Рос Кемпбел ; пер. з англ. Н. Римська – Львів : Свічадо, 2006. – 224 с.

НЕВЕРБАЛЬНА КОМУНІКАЦІЯ: ПУБЛІЧНІ ВИСТУПИ ВОЛОДИМИРА ГРОЙСМАНА

*Анна Літвінчук,
студентка 2 курсу СумДУ, РК-51*

Стаття присвячена проблемі невербальної комунікації, якою широко послуговуються політики. Особлива увага звертається на модальні жести та ілюстратори в контексті виступів прем'єр-міністра.

Ключові слова: жест, невербальна лексика, мова, особиста територія та зона, жести руками.

NONVERBAL COMMUNICATION: PUBLIC SPEECHES BY VLADIMIR GROYSMAN

Anna Litvinchuk,

The article is devoted to the problem of non-verbal communication widely used by politicians. Particular attention is paid to modal gestures and illustrators in the context of the Prime Minister's speeches.

Key words: *gesture, non-verbal vocabulary, language, personal territory and zone, gestures by hands.*

Наука про невербальну комунікацію формується наприкінці ХХ ст. і дає поштовх для наукових досліджень, зокрема щодо психології жестів. Це праці А. Піза, П. Екмана, Дж. Холла, Дж. Фаста та інших. В українській науці питання зв'язків натовпу та комунікатора вивчали Н. Зражевська, Г. Почепцов та інші.

Часи кардинально змінилися – від епохи часописів, радіо люди перейшли до епохи телебачення й мобільних пристроїв. Серед усієї маси інформації, яку люди споживають протягом дня, важливу роль відіграють виступи політичних діячів, які коментують події, проводять різні наради, зустрічі з громадянами, визначають завдання парламенту, оцінюють дії уряду тощо.

Мета дослідження – з'ясувати роль невербальних елементів у публічних виступах прем'єр-міністра В. Гройсмана, а саме жестів й міміки; встановити залежність невербаліки від зовнішніх чинників. *Об'єктом* дослідження є акти комунікації прем'єр-міністра в різних соціальних ситуаціях. *Предметом* – засоби невербальної комунікації.

Для досягнення поставленої мети ми враховували три основні правила, які запропонував Аллан Піз, американський психолог і дослідник у сфері невербальної комунікації. По-перше, жести завжди потрібно читати в їхній сукупності, не виділяти окремо кожен рух. По-друге, аналізувати контекст жесту. Щоб правильно інтерпретувати сукупність рухів, потрібно зрозуміти, чи прийнятні вони до ситуації. По-третє, не забувати про різноманітність інших культур [3, с. 51–53].

Коли особа перебуває в місцях великого скупчення людей, її особистий простір порушується. У психології це має назву – зональний простір. Для європейських націй ця відстань становить 23-25 см [4, с.19]. У юрбі відбувається стирання індивідуальних відмінностей між людьми, відтак нівелюються бар'єри, що стримують їх у звичайному житті. У натовпі в осіб легко народжуються найрізноманітніші почуття [1, с.108–109]. Здебільшого вони не керовані.

У нашому випадку, політик перебуває в центрі натовпу, тому так чи інакше деякі люди порушують особисту зону В. Гройсмана. На таке порушення він реагує швидко і на підсвідомому рівні намагається збільшити цю відстань. Він відступає на крок від особи, яка порушила його зону. Хоча в момент, коли він, наприклад, показував номери телефонів жителям, він порушив особистий простір оточуючих його людей, які водночас спробували відновити дистанцію з політиком. Протягом всього виступу прем'єр-міністр тримав відстань особистої зони і відчував себе впевнено.

А. Мейерабін установив, що передача інформації відбувається за рахунок вербальних засобів (тільки слів) на 7 %, за рахунок звукових засобів (включаючи тон голосу та інтонацію звука) на 38%, і за рахунок невербальних засобів на 55% [4, с. 2]. Спостерігаючи за виступами Гройсмана, можемо сказати, що він використовує різноманітні жести у своїх виступах серед натовпу, намагається керувати своїм голосом та переконувати людей не

тільки фактами, але й невербальними діями. Виступи у Верховній Раді України Гройсмана є більш стриманими.

Неформальні зібрання, неплановані виступи людей, спонтанні питання журналістів або осіб можуть вивести політика із зони особистого комфорту, де він контролює кожен свій крок. Відтак ми можемо чітко спостерігати за спонтанними, непідготовленими жестами. Довіра до комуніканта – запорука ефективного спілкування взагалі. Якщо маси мають довірливий контакт із комунікантом, то гарантованою для нього є поведінка мас [2, с. 41].

Деякі жести політика люди розуміють на підсвідомому рівні, оскільки більшість жестів закладаються вже на генетичному рівні. Наприклад, піднятий вказівний палець догори означає те, що політик хоче щось сказати або додати до слів. Піднятий вказівний палець вгору є характерним жестом для європейської цивілізації.

Людські долоні вказують на відкритість особи. Протягом перших хвилин розмови Гройсман тримає відкриті долоні та розведені руки, які говорять про правдивість сказаних слів, чесність опонента до співрозмовника. Тільки через певний час Гройсман стає в закриту позу – схрещує руки. Цей жест інколи люди використовують навмисно, щоб увійти в довіру до суб'єкта. Але на підсвідомому рівні кожна особа відчуває розходження текстової частини із жестами тіла, тому в цій ситуації Гройсман намагається показати свою відкритість та можливість до контакту.

Через деякий час, політик змінив позу своїх рук. А саме: руки в кешенях. В емоційній розмові людина завжди намагається допомагати собі руками. Ховання рук у такому випадку може означати бажання щось приховати або спотворити інформацію. Звернімо увагу: жести необхідно розглядати в контексті виступу. Зустріч відбувається взимку, коли більшість людей одягнені тепло і на градуснику -9° за Цельсієм, це видно на відео. Тому думка про нещирість Гройсмана, недостовірність інформації може бути хибною.

Жести, які пов'язані з перехрещеними руками, вважають замаскованими. Вони є більш витонченими порівняно з іншими. Ці жести використовують люди, які часто перебувають на публіці, зокрема й політики. Д. Моррис вважає, що ці жести допомагають відновити відчуття емоційного балансу [4, с. 67]. У нашому випадку, щоб встановити бар'єр від натопту, Гройсман використовує телефон. Це допомагає заспокоїтися та відновити внутрішній баланс.

Коли політику ставлять незручні питання, він хмурить брови та стискає губи. Це свідчить про дискомфорт та тривогу. Зморщений лоб також говорить про занепокоєння. Отже, поставлені питання вивели політика з комфортного стану.

Протягом всього виступу Гройсман знизує плечима. Це засвідчує невпевненість під час відповіді на запитання.

Дотик до носа – це також замаскований жест. Він походить від жеста – прикриття рукою рота. Гройсман непомітно торкається кінчика носа, а це сигналізує про нещирість та замовчування правди. А. Півз стверджує: коли людина говорить неправду, вона мимоволі хоче прикрити рот рукою [5, ст.4].

Гройсман під час виступів мимоволі потирає повіки. Цей жест говорить про бажання втекти від погляду людини, якій політик говорить неправду, тобто це можливість сховатися від брехні чи підозр. Водночас не можна не зважити на погодні умови: маленькі краплинки дощу чи снігу можуть фізично зажажати політику, додаючи незручностей.

Часто політик похитування головою. Для кожної людини це зрозумілий та поширений жест: «Ні». Багато вчених вважає, що це набутий жест, який формується в ранньому

дитинстві. Він означає приховану незгоду, тому що рух проявляється несвідомо як легке покачування з одного боку в інший [4, с. 85].

Протягом виступів у Вінниці тодішній мер стискає руку в кулак. У невербальній комунікації, це знак гніву та обурення, невміння стримати себе.

Про роздратування можна говорити, коли ми спостерігаємо тертя рук. Саме цей жест означає непосидючість, квапливість, енергійність. Але спостерігаючи за політиком, можемо з упевненістю сказати, що таке тлумачення буде не правильним. Можна виявити, що Гройсман потирає руки не від квапливості, а від холоду. У цьому випадку це захисна реакція організму.

Ще один цікавий аспект невербальної комунікації. В оприлюдненні фактів політик невпевнено показує число три на пальцях. Для людини, яка слухає і спостерігає за ним, не зрозуміло, яку саме цифру він хотів показати: чотири чи три. У цій ситуації можна говорити про розгубленість політика або бажанні надати неточну інформацію.

Невербальна комунікація допомагає зрозуміти справжній емоційний стан політика. У процесі дослідження ми спостерігаємо різні жести рук, обличчя, долоней політика. В. Гройсман вільно почуває себе на публіці, може спокійно реагувати в різних ситуаціях, однак інколи намагається приховати справжні наміри. Наприклад, недомовленість, спроба приховати інформацію або спроба відгородити себе від інших осіб. Водночас він уміє налагодити контакт зі своєю аудиторією. Жести потрібно характеризувати в комплексі і не забувати про вплив зовнішнього середовища на рухи. Політики часто використовують правила невербальної комунікації у своїх виступах.

Список літератури

1. Зражевська Н. І. Комунікаційні технології: курс лекцій / Н.І.Зражевська. – Черкаси: Брама-Україна, 2010. — 224 с.
2. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підруч. для студ. галузі 0303 “Журналістика та інформація” / В.В. Різун.— К.: Видавничий центр “Просвіта”, 2008.— 260 с.
3. Пиз Аллан Ответы в вопросах. Как получить ответы / Пиз Аллан. – Тезис, 2003. – 96с.
4. Пиз Аллан Язык телодвижений [Електронний ресурс] / Пиз Аллан.- Режим доступу: http://vegas2011.at.ua/jazyk_telodvizhenij.pdf
5. Ценев В. Язык политических телодвижений / Вит Ценев. – Новосибирск, 2007. – 50 с.

Наук. керівник – О. Г. Ткаченко, д. філол. н, проф.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ В КОНТЕНТІ ГАЗЕТИ «ДЕНЬ»

*Алла Сорока,
студентка 2 курсу СумДУ, МДм-51*

У дослідженні розглядаються особливості використання фотографії в контенті газети «День» за грудень 2016 р.

Ключові слова: газета, контент, візуалізація, функціонування.

CONTENT VISUALIZATION IN THE NEWSPAPER «DAY»

Alla Soroka,